

In epistulas catholicas brevis enarratio

1 Διδύμου. Ὡς γὰρ οἱ τοῦ κόσμου ἄνθρωποι ἐν ταῖς συγγραφαῖς τῶν βιωτικῶν συναλλαγμάτων ἐκ τῶν περὶ αὐτοὺς ἀξιομάτων χρηματίζειν θέλουσιν, οὕτω καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν δοῦλοι θεοῦ καὶ Χριστοῦ χρηματίζειν ἀξιοῦσιν. (Cr 2, 8–12)

2 Εἰς τελειότητα οὖν τὴν κατ' ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν προτρέπων ἀκολούθως ἀδελφοὺς ὀνομάζει, ἀλλ' οὐ τέκνα οὐδὲ υἱούς. (Cr 2, 28–29 Ma 183) Τοῦ Χρυσοστόμου. Αὐτάρκως προτρεψάμενος ὑφίστασθαι τοὺς πειρασμοὺς μετὰ χαρᾶς, ἵνα ἐγγένηται δόκιμον ἔργον καὶ ὑπομονὴ τελεία· τελειοῦται δὲ ταῦτα καθ' ἑαυτά, καὶ μὴ δι' ἄλλο πραττόμενα· δι' ἑτέρας παραινέσεως πείθειν ἐπιχειρεῖ κατορθοῦν τὰ προκείμενα δι' ἐπαγγελίαν μακάριον εἶναι λέγων τὸν πειρασμὸν ὑπομένοντα· γενήσεται γὰρ ὁ οὕτως ἀθλητικῶς ἄγων τὸν ἀγῶνα δόκιμος ἀνὴρ διὰ πάντων γεγυμνασμένος· οὕτω δὲ ἀναφανέντι ἐκ τῶν σκυθρωπῶν δοθήσεται στέφανος ζωῆς εὐτρεπισθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσιν. (Cr 4, 19–27 Ma 184) οὕτως ὁ τῷ ὑπομένειν πειρασμὸν καταφρονῶν ἐπιπόνων καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου στέφανον τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολήψεται, ἀνθ' ἧς κατεφρόνησε προσκαίρου ζωῆς· ζητήσεις, εἰ ὕλη οὗ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς στεφάνου ζωῆς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἔστιν, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς 4 ἀγαπῶσιν αὐτόν, ἃ διὰ μέγεθος θειότητος ὄψει καὶ ἀκοῇ οὐχ ὑπόκειται οὐδὲ ἐπὶ ψιλὴν νόησιν ἀνθρώπου ἀναβέβηκεν. (Cr 4, 27–32 Ma 184)

6 Ἀληθοῦς οὔσης τῆς τοῦ σωτῆρος θέσεως τῆς λεγούσης· “αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν”, ἦν καὶ πιστοῦται διὰ τοῦ φάνα· “πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει”, ζητήσκειν ἂν τις, πῶς τινες εὐχόμενοι οὐκ ἀκούονται. Πρὸς δὲ λεκτέον· ὁ ὀδῶ τῇ ἀκολούθῳ ἐπὶ τὸ αἰτεῖν ἐρχόμενος οὐδὲν παραλείψας τῶν συντελούντων πρὸς τὸ τυχεῖν τῶν σπουδαζομένων πάντως λήψεται, ὃ παρεκάλεσε δοθῆναι αὐτῷ· εἰ δὲ τις ἕξω χωρήσας τοῦ σκοποῦ τῆς παραδοθείσης αἰτήσεως δόξει αἰτεῖν, οὐκ αἰτῶν ὃν δεῖ τρόπον οὐδὲ ὅπως αἰτεῖ· διὸ μὴ λαμβάνοντος αὐτοῦ οὐ ψευδοποιεῖται τό· “πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει”. Καὶ γὰρ διδασκάλου λέγοντος· πᾶς ὁ προσ 7 ἰών μοι μαθημάτων ἕνεκα ἕξει αὐτῶν τὴν ἐπιστήμην, τὸ “προσιέναι τῷ διδασκάλῳ” γραμματικῶς ἐκλαμβάνομεν, τουτέστι μετὰ τοῦ συντόμως προσέχειν τοῖς παρὰ τοῦ διδασκάλου μετὰ τοῦ ἀσκεῖν καὶ μελετᾶν αὐτά· ὁ δὲ μὴ οὕτω, λεκτέον αὐτῷ· οὐ προσήλθες αὐτῷ, ὡς προετρέψω. (Cr 25, 21–26, 1) Φανερώτερον ποιῶν ὁ γράφων τὴν ἐπιστολὴν, τίνες δοκοῦντες αἰτεῖν οὐ λαμβάνουσι, τοὺς ἀντιρρήτους καὶ κακῶς αἰτουμένους ἡδονῶν ματαίων ἕνεκα προείληφεν. Ἄλλ' ἐρεῖ τις· καὶ μὴν ὑπὲρ γνώσεως θείας καὶ ἀναλήψεως ἀρετῶν αἰτούμενοί τινες οὐ λαμβάνουσι· λεκτέον δὲ καὶ αὐτοῖς, ὅτι οὐ κατ' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἐπαινεῖσθαι δι' αὐτά· ἔστι δὲ φιληδόνων καὶ τὸ χαίρειν ἐπαίνοισ· ὅθεν καὶ τούτοις οὐ δίδοται, ἐπεὶ εἰς ἡδονὰς καταδαπανῆσαι θέλουσι τὰ περὶ ὧν ἀξιοῦσιν. (Cr 26, 1–9)

8 Ὁριγένους. Ἐπεὶ ἡ κακία προξενεῖ τὴν πρὸς τὸν κόσμον φιλίαν, ἀρετὴ δὲ τὴν πρὸς τὸν θεόν, ἀρετῇ καὶ κακίᾳ οὐ δύναται συνυπάρχειν. (Cr 26, 16–18) Παροιμία. Ὁ διὰ τοῦ ἀμαρτάνειν φιλῶν τὸν κόσμον ἐχθρὸς ἀποδείκνυται τοῦ θεοῦ· ὡσαύτως καὶ ὁ τὴν πρὸς θεὸν φιλίαν δι' εὐσεβείας βεβαιῶν εὐθέως ἐχθρὸς εὐρίσκεται τοῦ κόσμου· ὅθεν ἀδύνατόν ἐστιν ὡσπερ δουλεύειν θεῷ καὶ μαμμωνᾶ, οὕτω φιλιάζειν θεῷ καὶ κόσμῳ. Ἀμέλει γοῦν ἐλθὼν ὁ κύριος φίλους θεοῦ τοὺς πειθομένους αὐτῷ ποιῆσαι μάχαιραν καὶ διαμερισμὸν ἔβαλεν ἐπὶ τῆς γῆς· ὁ γὰρ λόγος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ διαιρεῖ καὶ μερίζει τῶν γηϊνῶν καὶ ὑλικῶν διὰ τούτου παρασκευάζων ἔχθραν ἔχειν πρὸς τὸν κόσμον καὶ ἔνωσιν πρὸς τὸν θεόν, ἥτις ἐστὶν ἡ

πρὸς αὐτὸν φιλία· διὸ καὶ εἰρήνην δίδωσιν οὐ καθὼς ὁ κόσμος ὀρέγεται· ἐκεῖνος γὰρ δι' ἧς δίδωσιν εἰρήνης πρὸς τὰ ὑλικά ἐμπαθεῖς ποιεῖ· ὁ δὲ κύριος εἰρήνην παρέχων φίλους θεοῦ παρασκευάζει· κόσμον οὖν ἐν τούτοις ἀκούειν δεῖ τὴν πρὸς τὰ τῆδε συμπάθειαν. (Cr 26, 19-32 Ma 193)

9 Ὁριγένους ἐκ τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸ “κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ”. Προεωρακῶς γὰρ ὁ θεὸς τὴν πίστιν καὶ 10 πρᾶξιν τῶν ἀνθρώπων κατορθωθέντα αὐτοῖς ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας προγνωστικῶς καὶ ἐξελέξατο αὐτοὺς ἐν Χριστῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου τότε προορίσας αὐτοὺς υἱοὺς εἶναι μετουσία τοῦ πνεύματος τῆς υἰοθεσίας· πρόγνωσιν γὰρ οὐκ ἄλλο τι ἠγητέον ἢ ἐσομένων θεωρίαν, ἣτις οὐκέτι πρόγνωσις, ἀλλὰ γνῶσις ἐστὶν εἰς ὑπαρξιν ἠκόντων τῶν προεωραμένων· κἂν τοίνυν κατὰ πρόγνωσιν ἐκλεκτοὶ ᾗσαν, οἷς Πέτρος γράφει, ἀλλ' οὐ νῦν ὑφεστηκόσιν αὐτοῖς ἢ προσφώνησις γίνεται· ἐκβάλλει οὖν τὸν μῦθον τὸν περὶ τῶν φύσεων καὶ ἢ ἐγκειμένη νόησις. (Cr 42, 28-43, 6 Ma 196) Εἰ ἐν οὐρανοῖς τετήρηται εἰς τοὺς πιστοὺς ἢ κληρονομία, ψυχρεύονται τινες οἰόμενοι αὐτὴν ἀπο 11 λήψεσθαι ἐν τῇ κάτω Ἱερουσαλήμ ἐν ὅλοις χιλίοις ἔτεσιν οἰόμενοι τρυφὴν λήψεσθαι τὰ ἄθλα τῆς βασιλείας· οὗς καὶ ἐρωτητέον, ὅτι ἔχουσι περὶ σωματικῆς τρυφῆς εἰπεῖν ὡς ἀφάρτου καὶ ἀμαράντου, μάλιστα ὅτι καὶ περιγράφουσιν αὐτὴν παυσάμενου τοῦ χιλιαστοῦ ἐνιαυτοῦ· πρὸς τούτοις συναπτέον τὰ ῥητὰ δηλοῦντα ἐν βασιλείᾳ οὐρανῶν εἶναι τὴν κληρονομίαν καὶ ὡς οὐχ ὑποπίπτει διὰ τὸ νοητὴ εἶναι αἰσθήσει θνητῶν. (Cr 43, 13-21)

12 Ἐπεὶ τινες ἐλάττονα τίθενται τὴν ἐπαγγελίαν καὶ σωτηρίαν τῶν πρὸ τῆς ἐπιδημίας τοῦ σωτήρος ἀγίων οἰόμενοι πλέον τι ἐσχηκέναι τοὺς μετὰ ταύτην τῷ ἔωρακέναι τὸν κύριον αἰσθητῶς καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντα σημεῖα, δεικτέον, ὡς ἐσφαλμένη ἐστὶν ἡ ὑπόληψις αὐτῶν. (Cr 45, 16-20)

13.10 Πῶς γὰρ ἐλάττων τινὸς τῶν μετὰ τὴν ἐπιδημίαν ὁ Ἀβραάμ τὴν ἡμέραν τοῦ κυρίου ἔωρακῶς πάντων τῶν τελειουμένων κατὰ κύριον εἰς τοὺς αὐτοῦ κόλπους ἀπερχομένων; πῶς δὲ ἐλάττων Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἐν δόξῃ ἅμα τῷ κυρίῳ μεταμορφωθέντι φανέντες, ἐπεὶ μὴ εἶδον αἰσθητῶς τὸν κύριον; οὐ γὰρ προκριτέον ποιεῖ τῶν τὴν νοητὴν ἐπιδημίαν ἐσχηκότων τὸν ἔωρακότα τὴν κατὰ σάρκα. (Cr 45, 20-26)

14 Πολλοὶ γοῦν τῶν ἑτεροδόξων συμφέρονται τῇ ἐσφαλμένη ταύτῃ δόξῃ πόθον ἔχοντες ἐκ παντὸς τρόπου διαβάλλειν τὴν παλαιὰν διαθήκην· καὶ τοῦτο δὲ λελέξεται, ὅτι, εἰ καὶ μὴ εἶδον ἢ ἤκουσαν αἰσθητῶς, ἃ ὁ κύριος εἶπεν, ἀλλ' οὖν ἔρωτα αὐτῶν θεῖον εἶχον· “πολλοὶ γὰρ προφητῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν”. (Cr 45, 26-31) Εἴ τις ἐκλάβοι τὴν ζητουμένην ὑπὸ τῶν προφητῶν σωτηρίαν κατὰ τὸ τέλος εἶναι, ὃ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἔσχατον ὀρεκτὸν τυγχάνει—αὐτοῦ μὲν γὰρ χάριν τὰ ἄλλα πάντα γίνεται, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἔνεκα—, οὐκ ἀπεμφαίνει περὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων καὶ ἀπλῶς πάντων τῶν μακα 15 ρίων λογικῶν τὸ προκείμενον ἐκλαβεῖν πάντων ὄρεξιν ἐχόντων παρακύψαι εἰς τὰ κατὰ τὸ τέλος πράγματα. (Cr 45, 32-46, 3 Ma 196f)

17 Εἰ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ, τί δεῖ νοεῖν περὶ τοῦ προκειμένου; εἰ γὰρ ὁ πατὴρ ἐστὶν ὁ σημαίνόμενος, πῶς κριτὴς οὗτος κρίνων κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον; εἰ δὲ ὁ υἱὸς κρίνει πᾶσαν τὴν κρίσιν λαβὼν, πῶς πατὴρ τυγχάνει; πρὸς ἃ λεκτέον· εἰ πατὴρ καὶ υἱοῦ μία θεότης, κρίνοντος τοῦ υἱοῦ ὁ πατὴρ ὁ κρίνων ἐστίν· ἀλλὰ καὶ ὁ υἱὸς δύναται πατὴρ εἶναι τῶν γεννητῶν γεννήσας αὐτοὺς μετουσία ἀγιότητος· πολλάκις γοῦν τεκνία τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐκάλεσε καὶ ἄλλοις εἶπε, τῷ μὲν· “τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι”, τῇ δὲ· “θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε”. Καὶ ταῦτα διελέγχει τοὺς διακόπτοντας τὴν θεότητα. (Cr 46, 28-47, 7 Ma 197)

18 Λόγον ζῶντα θεοῦ καὶ μένοντα εἰς τὸν αἰῶνα τὸν εὐαγγελικόν φησι λόγον. (Μα 197) Τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος· “ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι”, φησὶν ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός. (Cr 48, 23-25 Μα 197)

19 Ὡσπερ ὁ κύριος φῶς ὢν ἀληθινὸν εἰς κρίμα εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθεν, ἵνα ὀμματώσῃ τοὺς πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τυφλοὺς, 20 τυφλώσῃ δὲ τοὺς κακῶς βλέποντας, οὕτω καὶ λίθος ἐκλεκτὸς ἔντιμος ὢν τιμὴν παρέχει τοῖς διὰ πίστεως οἰκοδομουμένοις αὐτῷ θεμέλιος αὐτῶν βέβαιος ἀποδειχθεὶς, τῶν ἀπειθούντων δὲ διὰ ἀπιστίας αὐτῷ οὐκ ἔντιμος, ἀλλὰ προσκόμματος λίθος καὶ σκανδάλου πέτρα νομιζόμενος προσχῶσι τοῖς ἐξουθενήσασιν αὐτὸν οἰκοδόμοις· οὗτοι δὲ εἰσι γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι. (Cr 52, 12-19) Τὸ δὲ “εἰς ὃ καὶ ἐτέθησάν” φησὶν οὐχ ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο συνωθήσαντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, ἀλλ’ ἐκ τῆς μοχθηρᾶς ἑαυτῶν γνώμης καὶ τῆς φαύλης προαιρέσεως τοῦτο παθόντες. (Cr 53, 9 Μα 198)

21 Κατὰ τὴν παλαιὰν τοῦ νόμου διάταξιν ἄλλο ἦν τὸ βασιλικὸν καὶ ἄλλο ἦν τὸ ἱερατικὸν γένος· μετ’ ἐκείνην τὴν διάταξιν διεδέξατο τὸ εὐαγγέλιον ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἱερέα καὶ βασιλέα διδάσκον· Χριστὸς γὰρ ἀμφοτέρᾳ ἐστι· τούτων οὕτως οἰκοδομηθέντων ἀναγκαῖον τοὺς σπαρέντας ὑπ’ αὐτοῦ ἅμα βασιλέως καὶ ἱερέως ὑπάρχοντος ἐκλεκτὸν γένος εἶναι ἅμα βασιλεῖον καὶ ἱεράτευμα τυγχάνον· τοῦ γὰρ γεννήσαντος ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς ἔχοντος ἀνάγκη καὶ αὐτοὺς ὡς ἐκ βασιλέως βασιλικὸν καὶ ὡς ἐξ ἱερέως ἱεράτευμα εἶναι· διὸ καὶ ἔθνος ἅγιον ὑπάρχουσι κληθέντες ἀπὸ τοῦ καλοῦντος ἀγίου ὄντος ἐπὶ τὸ “ἅγιοι ἔσεσθε”. Οἱ αὐτοὶ πρὸς τὸ ἅγιον ἔθνος ὑπάρχειν καὶ λαὸς εἰσιν εἰς περιποίησιν ἕξω πάσης ἀπωλείας γεγενημένοι· περιποίησις γὰρ τῶν προσλαμβανομένων, ἀλλ’ οὐ τῶν ἐξοστρακιζομένων. Ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀπὸ διαφόρων ἔθνων καὶ νομίμων 22 κληθέντες ἀποβελήκασιν πᾶσαν ποικιλίαν ἐν τῷ ἀναλαβεῖν μίαν γνώμην μιᾶ πίστει καὶ διδασκαλίᾳ προσέχοντες, δι’ ἣν ψυχὴ καὶ καρδίᾳ γίνεται μία, ἐν ἁγίον ἔθνος εἰσίν. (Cr 53, 16-32 Μα 199)

23 Οἱ διὰ θεοσέβειαν ἄξιοι τοῦ πείθεσθαι τυγχάνοντες εἰκότως ἀγαπητοὶ προσαγορεύονται τῶν διὰ τι ἀνθρώπινον ποθουμένων ἀγαπωμένων, ἀλλ’ οὐκ ἀγαπητῶν ὄντων. Ἐπεὶ τοίνυν οὕτω διάκειμαι πρὸς ὑμᾶς, οἷς γράφω τὴν ἐπιστολήν, παρακαλῶ καὶ προτρέπομαι ἀπέχεσθαι τῶν ἐκ σαρκὸς φυομένων ἡδονῶν· στρατεύονται δὲ αὐταὶ κατὰ τῆς ψυχῆς ἔχθραν πολλὴν πρὸς αὐτὴν ἔχουσαι, ἐπεὶ περ ἄλλη ἢ ψυχῆς καὶ ἄλλη ἢ σαρκὸς οὐσία. (Cr 54, 20-26)

24 Ἀνθρωπίνην κτίσιν τὰς ἀρχὰς λέγει τὰς χειροτονουμένας ὑπὸ τῶν βασιλέων· ταύταις οὖν δεῖ ὑποτάσσεσθαι διὰ τὸν κύριον· εἰ δὲ διὰ τὸν κύριον ὑποταττόμεθα τὸν εἰπόντα· 25 “ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι”, ὅτε τι ἕξω τοῦ θελήματος τοῦ κυρίου προστάττουσιν, οὐχ ὑπακούσωμεν. (Cr 55, 1-5) 27 Οὐ τὸν παθητικὸν φόβον ἔχειν προστάττει πρὸς τοὺς δεσπότης τοῖς οἰκέταις-ἄλογος γὰρ οὗτος καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζῴσις ὑφιστάμενος -, ἀλλὰ τὸν σὺν ἐπιστήμῃ καὶ ὀρθῷ λόγῳ γινόμενον· οὗ κύριον ὄνομα εὐλάβεια. Ὁ γὰρ διὰ Χριστὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ φοβούμενος δεσπότην σὺν εὐλαβείᾳ αὐτῷ ὑποτάττεται τοῦ διὰ κακίαν καὶ ἄλλας βασάνους φοβουμένου δεσπότην τὸν παθητικὸν ἔχοντος φόβον· τούτῳ τῷ σημαινομένῳ κέχρηται καὶ μεθ’ ἕτερα πρὸς τὰς γυναῖκας φήσας· “ἐποπτεύοντες”, τουτέστιν οἱ ἄνδρες, “τὴν ἐν φόβῳ ἀγνῆν ἀναστροφὴν ὑμῶν”· σύνητες γὰρ τοῦτο πολλαχοῦ τῆς θείας γραφῆς. (Cr 56, 27-57, 5)

28 Προτρέπεται τὰς γυναῖκας μιμεῖσθαι τὰς ἀγίας καὶ μάλιστα τὴν Σάρραν πείθων αὐτὰς οὕτω τοῖς ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθαι ὡς ἐκείνη τῷ Ἀβραάμ, ἧς καὶ τέκνα αὐτὰς γεγονέναι φησὶ διὰ τὸ ἀγαθοεργεῖν· ὡσπερ γὰρ ποιῶν τις τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἔχων αὐτοῦ τὴν πίστιν τέκνον αὐτοῦ γίνεται, οὕτως αἱ ἀγαθὰ πράττουσαι πισταὶ

γυναῖκες μητέρα ἔχουσι τὴν Σάρραν. Πρὸς δὲ ἀλληγορίαν σκόπει, πῶς τις γίνεται τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς Σάρρας τέκνον· κατὰ τὸν ἀπόστολον 29 Ἀβραάμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας· εἶτα ἀγαγὼν αὐτὰς εἰς τὰς δύο διαθήκας μεθ' ἑτέρας φησι κατὰ πνεῦμα γεγενῆσθαι ἐλευθέραν εἰπὼν τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ· συνάδει τοῦτο· “ἐμβλέψατε εἰς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ὑμῖν καὶ εἰς Σάρραν τὴν ὠδίνουσαν ὑμᾶς”· οὐ γὰρ δυνατὸν εἰς ἐκείνους ἀναφέρεσθαι ταῦτα· πῶς γὰρ ἔτι ὠδίνει τοὺς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ προφήτου ἢ πρὸ πολλῶν γενεῶν ὀφειλόμενον τῇ φύσει θάνατον ἀναδεξαμένη; ὅθεν ἐκκληπτέον ταῦτα εἰς τὴν μητέρα τῶν κατὰ πνεῦμα γεννωμένων τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ· ἃς προετρέψατο γυναῖκας δι' ἀγαθοεργίας μητέρα ἔχειν τὴν Σάρραν. (Cr 59, 27-60, 11) “Κύριον δὲ τὸν θεὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.” Ὡσπερ τὸ μεγαλύνειν τὸν θεὸν οὐκ ἐπίδοσιν μεγέθους προσάγειν 30 αὐτῷ δηλοῖ, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δοξάζειν εὐκλειαν ἔξωθεν φέρειν παρίστησιν, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγιάζειν τὸν κύριον προστιθέναι αὐτῷ ἀγιότητα σημαίνει· ὅπερ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ τοῦτο ποιεῖν προσταττόμεθα· εἰ γὰρ τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ ἀκριβῆ διάληψιν σχοίημεν, οὐ καθάπαξ αὐτὸν ἀγιάζομεν, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν προστιθεμένης ἐκ τούτου τοῦ ποιεῖν τῇ νοήσει ἡμῶν τῆς περὶ θεοῦ ἀγιότητος· ὡσαύτως καὶ ὁ μεγαλύνων αὐτὸν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ μετοχὴν εἰς ἑαυτὸν δέχεται· ὅθεν εἴρηται· “μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον”· καὶ· “μεγαλύνετε τὸν κύριον σὺν ἐμοί”· ὡσαύτως τὸ τῆς δόξης εἰδὼς εἰς αὐτὸν δοξάζει ἑαυτὸν· ταῦτα δὲ οὐ δοκεῖ παράδοξα εἶναι τῷ ἀκριβῶς ἐπισταμένῳ, ὡς ὁ θεὸς οὐ δέχεται, ἀλλὰ χορηγεῖ τὰ ἀγαθὰ. (Cr 64, 17-30)

31 Διδύμου. Δεῖ γὰρ οὕτως παρεσκευασμένους εἶναι πρὸς γνῶσιν τῆς πίστεως, ὡς ἐν παντὶ καιρῷ ἀπαιτούμενους ἡμᾶς τὸν περὶ αὐτῆς λόγον εὐχερῶς ἀποκρίνεσθαι, ἀποκρινόμενους δὲ πραότητα ἐπιδείκνυσθαι καὶ φόβον θεοῦ· ὁ γὰρ τὸν περὶ τοῦ θεοῦ λόγον λαλῶν οὕτως ὀφείλει λαλεῖν ὡς παρόντος τοῦ θεοῦ. (Cr 65, 10-14) καὶ γὰρ ἡ πρᾶξις τότε ἐπαινετὴ ἐστίν, ὅταν σὺν λογισμῷ ἐπιτελεῖται· 32 τὸ γὰρ ἄνευ συνέσεως καὶ ἐξετάσεως δοκεῖν τι εἰδέναι μέμψιν φέρει· “γνῶσις γὰρ ἀσυνέτων ἀδιεξέστατοι λόγοι”. (Cr 65, 33-66, 3)

33 Ἐνστάτος καιροῦ τοῦ λαβεῖν ἀρχὴν τὸ τοῦ θεοῦ κρίμα διαβαίνειν ἄρχεται ἐκ τῶν μειζόνων εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους, τουτέστιν ἀπὸ τῶν πιστῶν καὶ συμπληρούντων τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν· διὸ καὶ ἐπιφέρει· εἰ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν ὄντων θεοῦ οἴκου ἢ ἐξέτασις τῶν βεβιωμένων γίνεται, τί χρὴ νομίζειν τέλος τοῖς ἀπειθήσασιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ θεοῦ; ἀγῶνα καὶ φόβον πολὺν ἐμποιεῖ τοῖς πιστοῖς, ὅπως ἀσφαλῶς μάθωσι τὸν κριτὴν, πρὸς ὃν ἔχουσι τὸν λόγον· τούτους διεγείρας εἰς τὸν αὐτοῦ φόβον προτρέπει τοὺς ἀπειθοῦντας τῇ θείᾳ διδασκαλίᾳ φάσκων ἀφευκτον ἀπαντήσεσθαι 34 τοῖς τοιοῦτοις κόλασιν, ἣν τέλος αὐτῶν ὠνόμασε περιγράφουσαν ἣν εἶχον ἀπειθείαν· τούτους διεγείρων ἔτι μᾶλλον φησι· τοῦ δικαίου μόγις τὴν σωτηρίαν λαβόντος τί χρὴ νομίζειν περὶ τῶν ἀσεβῶν τῶν διὰ τὸ αὐτοκατάκριτον μὴ ἐγειρομένων εἰς κρίσιν καὶ περὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τῶν ἐν βουλῇ δικαίων μὴ ἀνισταμένων; μόγις γὰρ τοῦ δικαίου σωζομένου ἀγωνιῶντος περὶ τοῦ πῶς τὸ κατ' αὐτὸν ἐξετέλεσε κρίμα· εἰ γὰρ καὶ μηδὲν φαῦλον ἑαυτῷ σύνοιδεν, ἀλλ' οὖν εἰδὼς, ὅτι οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωται, ἕως ὃ κριτὴς αὐτὸν δικαιώσει, ἀγωνιᾷ. (Cr 79, 5-22 Ma 204f) 35 δὲ ὁ περιεχόμενος μὲν θεοῦ, ἄλλως δὲ καταφρονῶν καὶ παραβαίνων αὐτοῦ τοὺς νόμους· εἰ δὲ καθ' ὑποκείμενον ὁ αὐτὸς ἀμαρτωλὸς καὶ ἀσεβὴς εἶη, τὴν διαφορὰν κατ' ἐπίνοιαν ἔξει· δυνατὸν δὲ τὸν ἀμαρτάνοντα εὐθέως καὶ ἀσεβῆ εἶναι τῷ διὰ καταφρονήσεως ἀσεβεῖν εἰς θεόν. (Cr 79, 22-28 Ma 205)

36 Τό· “οἱ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶν” ὁμοιοῦται τοῖς κατὰ τὸν κατακλυσμὸν συμβεβηκόσι· φησὶ γὰρ· ὡς διὰ τῶν πάλαι

οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς ἀπώλετο κατακλυσθεὶς ὁ τότε κόσμος, οὕτως ἀναστοιχειουμένων εἰς πῦρ τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἁμαρτωλοὶ 37 ἄρδην ἀπολοῦνται· καὶ τουτέστι τὸ τῆς ὁμοιότητος τὸ ἅμα αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι ὡσαύτως τοῖς ἐν τῷ κατακλυσμῷ ἀπολωλόσιν· “ὡς γὰρ ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε”, φησὶν ὁ κύριος, “ἦσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καὶ ἦρεν ἅπαντας, κατὰ ταῦτα ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.” Ἐπὶ πλεῖον δὲ συναγορευῶν, ὅτι οὕτως ἔσται, φησὶν ἐλεύσεσθαι τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν λανθάνουσαν οἷα κλέπτουσα, ἐν ἧ ὀξέως καὶ ἀνυπερθέτως οἱ οὐρανοὶ παρελεύσονται τῶν στοιχείων ἐκτηκομένων πρὸς τοῦ ἐπενεχθέντος πυρός· μεθ' οὓς οὐρανοὺς ῥοιζηδὸν παρεληλυθότας καὶ καινοὺς οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν ἔσεσθαι, ἐν οἷς δικαιοσύνη καὶ τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ θεοῦ τὴν οἴκησιν ἴσχει. (Cr 98, 11-28 Ma 210)

38 Ἡ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ τοῦτο λέγει, καθὸ διὰ τοῦ Θωμᾶ πᾶσιν ἐγνωρίσθη τοῖς ἀποστόλοις ταύτην ἀναστήσας τὴν σάρκα, ἣν προσήλωσαν τῷ σταυρῷ. (Cr 107, 16-18 Ma 213) Ἐκαστον τῶν γεννητῶν τι εἶναι λέγεται, οἷον εἶναι ἄγγελος, εἶναι ἥλιος ἢ οὐρανός, μόνος δὲ ὁ σωτὴρ καθάπαξ ὧν τυγχάνει· οὗ μετέχοντα τὰ πάντα εἰς ὑπαρξιν ἔρχεται. Τούτου ἀκρόασιν πρότερον κατὰ τὴν εἰσαγωγικὴν διδασκαλίαν δεξάμενός τις ἔρχεται εἰς τὸ ἰδεῖν αὐτὸν ἐπιστημονικῶς μετὰ πολλὴν γυμνασίαν, ἣτις ψηλάφησις περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς εἴρηται τῆς εἰπούσης, ὅτι· “ἐγὼ εἰμι ἡ ζωή”. Λελέξεται καὶ οὕτως· περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ ὄντος ἀκηκόαμεν διὰ τοῦ 39 νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ὡς ἐλεύσεται· τοῦτον ἐλθόντα ἐμφανῶς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν εἶδομεν οὐχ ὡς ἔτυχε συγκαταθέμενοι τῷ ὀφθέντι σαρκί· μετὰ πολλὴν γὰρ ἡμῶν ψηλάφησιν ἐρευνῶντες τὰς περὶ αὐτοῦ μαρτυρούσας γραφὰς ἐπιστεύσαμεν τῷ περὶ τῆς ζωῆς λόγῳ. (Cr 107, 1-13 Ma 213)

40 Τὴν οὖσαν ἐν τῷ πατρὶ ζωὴν φανερωθεῖσαν ἡμῖν ἐώρακαμεν φησι, καταλλήλως ἰδεῖν αὐτὴν καὶ ἀκούσαντες περὶ αὐτῆς· ταύτη τῇ φανερωθείσῃ ζωῇ μαρτυροῦντες ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν ἐκεῖνα τὰ οἷς ἔπεται καὶ ἰδεῖν αὐτὴν καὶ ὑμᾶς. (Cr 107, 29-32 Ma 213) Ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος ἀγγελίαν γεγονέναι γράφει τοῖς μαθηταῖς δηλοῦσαν, ὡς φῶς ὑπάρχων ὁ θεὸς οὐδεμίαν σκοτίαν ἔχει ἐν αὐτῷ· ταύτην ἀγγελίαν καὶ ὑμῖν προσφέρομεν, ἵνα τὴν αὐτὴν ἐν ὑμῖν περὶ θεοῦ δόξαν ὡς ὄντος φωτὸς ἔχητε· φῶς δὲ ἐστὶν ὁ θεὸς νοητὸν ἀίδιον· οὐδὲν γὰρ αἰσθητὸν αἰεὶ ὑπάρχει· τούτῳ τῷ φωτὶ ἐναντῶν 41 τίως νοητέον τὴν σκοτίαν ἄγνοιαν καὶ ἔξιν χειρίστην οὖσαν· ἐπεὶ οὖν οὐδέτερον τῶν εἰδῶν τῆς σκοτίας, οὔτε ἄγνοια οὔτε κακία, ἐν τῷ θεῷ ἐστὶν, εἰκότως εἴρηται μηδεμίαν σκοτίαν ἐν αὐτῷ εἶναι. (Cr 109, 9-17 Ma 214) Εἰ δὲ εἴρηται ποῦ· “σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ”, σκότος ἐν τούτοις λέγεται ἢ ἐν ἀκαταληψία ἀσάφεια· ἄγνοιαν δὲ ἡμῶν δυνατὸν εἶναι τὴν ἀσάφειαν, οὐ μὴν τοῦ θεοῦ φωτὸς ὄντος. (Cr 109, 17-19 Ma 214)

42 Τὸ γινώσκειν ἐν τῇ γραφῇ μάλιστα οὐκ αἰεὶ τὸ ἐπίστασθαι δηλοῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ πειρᾶν τίνος ἐσχηκέναι 43 καὶ ἠνώσθαι αὐτῷ, ὡς ἐν τῷ· “τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν”· καὶ τό· “οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς, ἐργάται τῆς ἀνομίας”· ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἔγνω οὐ τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τί ἐστὶν ἁμαρτία, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐνεργηκέναι αὐτὴν. (Cr 111, 15-18 Ma 216) Ὁ λέγων οὖν ἐγνωκέναι τὸν θεὸν τὸ ἀνακεκρᾶσθαι αὐτῷ καὶ μετέχειν αὐτοῦ ἐπόμενον ἀναγκαίως ἔχει τὸ τηρεῖν αὐτοῦ τὰς ἐντολάς· διὸ καὶ ἀντιστρέφει· ἐκάτερα τὰ σημαινόμενα τοῦ γινώσκειν φανερῶν 44 ροῦται ἐκ τοῦ προκειμένου· φησὶ γάρ· “ἐν τούτῳ γινώσκομεν”, τουτέστιν ἐπιστάμεθα, “ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτὸν” ἐνωθέντες αὐτῷ καὶ τηροῦντες αὐτοῦ τὰς ἐντολάς· ὁ γὰρ μὴ τηρῶν αὐτὰς φανερός ἐστὶν ἔξω τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ τυγχάνων. (Cr 111, 20-27 Ma 216) Ὡσπερ οὖν οὐ γνοὺς ἁμαρτίαν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς οὐδὲ τοὺς ἐργάτας τῆς ἀνομίας οὐ στερεῖται

πληρότητος σοφία καὶ ἀλήθεια θεοῦ ὑπάρχων, οὕτως οὐ γνοὺς τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν. οὐκ ἐλαττοῦται, ἐπεὶ μηδέ, ὅταν περὶ θεοῦ λέγη ὡς λήθην καὶ μεταμέλειαν καὶ ὄργην ἔχοντος ἐλαττοῦται ἢ θεότης· ὧ γὰρ λόγῳ ἐκεῖνα σαφηνίζεται, τούτῳ καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὴν ἡμέραν λυθείη· ὡς γὰρ μόνου σοφοῦ θεοῦ καὶ γνῶσιν ἔχοντος πάντων ἢ κατὰ πάθος λήθη ἢ μεταμέλεια ἢ τι τῶν τοιούτων οὐχ ὑπάρχει οἰκονομικῶς λεγόμενα περὶ 45 αὐτοῦ, οὕτως τῆς σοφίας καὶ ἀληθείας τοῦ θεοῦ οὐκ ἐπιδεχομένης ἄγνοιαν διὰ τι χρήσιμον εἴρηται, ὅτι τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἀγνοεῖ. (Cr 111, 27-112, 3) Ἀληθῶς δὲ τελείαν ἀγάπην λέγει, ἀφ' ἧς οὐδὲν τῶν κακῶν ἢ ἀπατηλῶν χωρίσαι δύναται τὸν περιεχόμενον αὐτῆς. (Cr 112, 18-20) 46 Ἴσως τις ἐρεῖ, πῶς οἷόν τε νοεῖν ἐστὶ τὴν γραφομένην περὶ ἀγάπης ἐντολὴν ἀπ' ἀρχῆς εἶναι καὶ ἠκουῖσθαι τούτοις, οἷς ἡ ἐπιστολὴ γράφεται· οὐ γὰρ Ἰουδαῖοι ἦσαν, ὡς παρίστησι τῆς ἐπιστολῆς τὸ τέλος· “τεκνία”, γὰρ φησι, “φυλάξασθε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων”. μήποτ' οὖν ἐντολὴ παλαιὰ καὶ ἀπ' ἀρχῆς ὑπάρχουσα καὶ ἀκουσθεῖσα πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστὶν ἢ κατὰ τὰς φυσικὰς ἐννοίας φιλικὴ διάθεσις· πάντες γὰρ φύσει ἡμερα καὶ κοινωνικὰ ζῶα ὄντες ἀγαπῶσι τοὺς πλησίον· ὅθεν ὁ σωτὴρ τὴν φυσικὴν ταύτην διάθεσιν ἀνακινῶν λέγει· “πάντα οὖν, ὅσα θέλετε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ποιεῖτε αὐτοῖς”. (Cr 112, 9-18 Ma 216f) 47 Ὅπως μὴ νομίση τις τὸ σύστημα τὸ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς παρίστασθαι ἐνταῦθα ἐκ τῆς τοῦ κόσμου φωνῆς, ἠρμήνευσε, τίνα “τὰ ἐν αὐτῷ” τυγχάνει, ἵνα ἐπομένως καὶ αὐτοὶ ἐκλάβωμεν· ἔστι τοίνυν “καὶ τὰ ἐν αὐτῷ” ἐμπαθὴς καὶ ὑλικὴ διάθεσις 48 σὺν σημασινομένη δι' ἐπιθυμίας σαρκὸς τῆς στρατευομένης κατὰ τῆς ψυχῆς καὶ ὀφθαλμῶν ὄρεξις. (Cr 116, 11-16 Ma 218) Δυνατὸν δὲ ἐκ τῶν προκειμένων ἐκδέξασθαι καὶ περὶ τοῦ ὄρατοῦ κόσμου οὐκέτι ἀγαπωμένου ὑπὸ τῶν ὑπερναβάντων τῷ σκοπεῖν οὐκέτι τὰ πρόσκαιρα, ἀλλὰ τὰ αἰώνια· καὶ ἐπεὶ οἱ ἐν αὐτῷ τῷ φιλοζωεῖν προτιθέμενοι διατρίβειν παθητικῶς μεταχειρίζονται τὰ αἰσθητά, εἰκότως ἀλαζονεία βίου καὶ σαρκὸς καὶ ὀφθαλμῶν ἐπιθυμία εἴρηται εἶναι ἐν αὐτῷ· ὧν πάντων ὁ ὑπερφρονῶν ὑπερκόσμιος ἔσται ποιῶν 49 τὰ θελήματα τοῦ θεοῦ τῷ μένειν αἰεὶ καὶ ἀγαπᾶν τὸν θεόν. (Cr 116, 16-23 Ma 218) Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ γεγονότες μαθηταὶ ἀπέστησαν μὲν τῆς ἀληθείας, ἰδίας δὲ ἐπινοίας βλασφημιῶν ἐξεύρον. (Cr 118, 27-28)

50 Ὁ διειληφῶς ἐπιστημονικῶς περὶ θεοῦ ὡς ὄντος κατ' οὐσίαν δικαίου εὐθέως γνῶσιν ἔξει, ὡς γεννᾶται ἐκ τούτου ὁ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ ποιῶν· ὡσπερ ὁ γνοὺς αὐτὸν ἀγιασμὸν ὄντα ἐπιδίδωσιν ἑαυτὸν τῷ ἀγιασθῆναι ἐπιστάμενος 51 ἀκριβῶς τό· “ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι”. εὐ δὲ καὶ τὸ φάναι “ποιῶν”, ἀλλ' οὐ ποιήσας ἢ ποιήσων δικαιοσύνην· δίκαιον παρίστησιν ἢ ἀρετὴ τὸν ἐνεργοῦντα πρακτικὴ οὐσα· οὐδεὶς οὖν πρὸ ποιήσεως αὐτῆς δίκαιός ἐστιν οὐδ' ὁ παυσάμενος τοῦ κατ' αὐτὴν ἐνεργεῖν. Ὅτι δὲ ὁ θεὸς δίκαιος, φησὶ Μωϋσῆς· “ὁσῖος καὶ δίκαιος ὁ κύριος”. οὗτος πατήρ τοῦ σωτῆρός ἐστι· “πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω”. τούτου υἱὸς ὢν ὡς θεὸς ἐκ θεοῦ καὶ ἅγιος ἐξ ἀγίου, οὕτω καὶ δίκαιος ἐκ δικαίου ὑπάρχει· οὐ μάχεται τούτοις τὸ δικαιοσύνην αὐτὸν εἶναι λέγεσθαι· τὸ γὰρ κατ' οὐσίαν τοιοῦτον ῥηθεῖη δικαιοσύνη καὶ δίκαιος. (Cr 120, 30-121, 11 Ma 221) 52 νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμεν τουτέστι κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν. (Ma 221)

57 Τοῦ Χρυσοστόμου. Ἐπεὶ περὶ πάντων τραπεῖς ὁ διάβολος ἐν τῷ ἀμαρτάνειν γέγονεν, ἐξ αὐτοῦ χρηματίζει πᾶς ὁ ἀμαρτητικῶς ἐνεργῶν· προάρχεται γὰρ ἐν τῷ ἀμαρτάνοντι δι' ὑποβολὴν πονηρῶν λογισμῶν ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰούδα. (Cr 123, 29-32 Ma 221) Ἄλλ' ἐρεῖ τις, ὅτι γίνεται ὁ διάβολος ἐν τοῖς ἀμαρτάνουσι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡμαρτηκῶτων ἐν τῷ διδόναι αὐτῷ τόπον· πρὸς ὃ λεκτέον ταῦτὸν εἶναι τὸ ποιεῖν τὴν ἀμαρτίαν τῷ ἀμαρτάνειν ἐν τῷ διδόναι τόπον τῷ διαβόλῳ· δίδωσι γὰρ 58

αὐτῷ τόπον ἐπιθυμία ὑπαχθεὶς μετὰ τὸ δέξασθαι αὐτὸν πρακτικῶς ἐπιτελῶν τὴν ἁμαρτίαν· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ποιεῖν αὐτήν· εὖ δὲ καὶ τὸ εἰπεῖν “ποιῶν”, ἀλλ’ οὐ ποιήσας τοῦ μετανοήσαντος οὐκέτι ὄντος ἐκ τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ μόνου τοῦ ἐνεργοῦντος αὐτήν ἔτι· οὕτω γὰρ καὶ τῆς ἁμαρτίας δούλος ἐστὶν ὁ ποιῶν, ἀλλ’ οὐχ ὁ ποιήσας αὐτήν· “πᾶς γὰρ ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν”, φησί, “δούλος αὐτῆς ἐστίν”. (Cr 123, 32-124, 10 Ma 222)

59 Σευήρου· καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησι τοῦ μὴ δύνασθαι ἁμαρτάνειν λέγων, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· τί δὲ ἐστὶ τὸ σπέρμα τοῦ θεοῦ τὸ μένον ἐπὶ τοὺς πιστούς; ἢ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπιφοίτησις, δι’ ἧς ἀνεγεννήθημεν, 60 ἦτις οὐκ ἀφίσταται ἡμῶν, ὅταν κατὰ Παῦλον μὴ λυπῶμεν διὰ τῶν αἰσχίστων πράξεων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθημεν εἰς ἡμέραν ἀποκαλύψεως. (Cr 124, 15-21 Ma 222) Καὶ γὰρ λέγοντες μὴ δύνασθαι ἀδικεῖν τὸν δικαιοσύνην ἔχοντα οὐκ ἀδυναμίαν φυσικὴν δηλοῦμεν, καθ’ ἣν λέγομεν μὴ δύνασθαι τὸ ἄλογον ζῶον ἐπιστήμην ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον ἔχειν. (Cr 126, 25-28 Ma 222) Εἰ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ἐκ τοῦ οὕτω πράττειν φανεροῦται ὡς τέκνον τοῦ διαβόλου, καθάπερ καὶ Ἐλύμας ὁ μάγος ἐκ τοῦ “πλήρης παντὸς δόλου” ἐγνώσθη υἱὸς διαβόλου· καὶ ἐπεὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ τῷ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ θεοῦ σπέρμα, τὸν οὕτω μὴ ἁμαρτάνοντα εὐρεῖν ἐστὶ σαφῶς υἱὸν ὄντα θεοῦ· προσέθηκα δὲ τῷ ἁμαρτάνοντι οὕτως, ἵνα μήτις σοφίσηται λέγων τέκνα θεοῦ ἡμᾶς τίθεσθαι πάντας τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας· τὰ γὰρ βρέφη ἁμαρτίαν μὴ ποιοῦντα οὐ ῥητέον τέκνα θεοῦ εἶναι· ἐξ ἡλικίας γὰρ, ἀλλ’ οὐκ ἐξ ἀρετῆς κωλύονται τοῦ ἁμαρτάνειν, ἵνα μὴ ἕτερόν τι εἴπωμεν φάσκοντες μὴ 61 ὑγιῶς λέγεσθαι περὶ βρεφῶν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐ ποιοῦσιν· οὐ ταῦτόν γὰρ τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τῷ μὴ ποιεῖν ἁμαρτίαν· τὸ μὲν γὰρ ἀπόφασις ἔοικε, τὸ δὲ ἐκ διαθέσεως ὑπάρχει. (Cr 126, 13-25 Ma 222) Ἐπεὶ ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, ἔπεται δὲ τῷ οὕτω γεννηθέντι ἀγαπᾶν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἔχων δικαιοσύνην τῷ μὴ ποιεῖν αὐτήν, μισῶν δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν· οὐ κατ’ ἄλλον τρόπον ἢ τὸ μὴ γεγεννησθαι ἐξ αὐτοῦ· οὐ γὰρ προσεκτέον τοῖς λέγουσι μὴ εἶναι ἐκ θεοῦ τούτους διὰ χοϊκὴν φύσιν (Cr 127, 14-19)

62 Κόσμον γὰρ ἐνταῦθα τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους φησίν. (Cr 132, 13 Ma 225) 63 Ὅνπερ γὰρ τρόπον πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὄντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ θεοῦ προφητῶν πολλοὶ ἐτύγχανον ὑποκρινόμενοι τὴν προφητείαν ὡς χρειὰν εἶναι ἐπιστήμης ἐξεταστικῆς, τίνες τῶν λεγόντων “τάδε λέγει κύριος” πνεῦμα ἅγιον καὶ θεοῦ λόγον εἶχον καὶ τίνες ὑπὸ πονηροῦ πνεύματος κινούμενοι τοῦ ψευδοῦς ἦσαν προφήται, οὕτω καὶ μετὰ τὴν ἐπιδημίαν τῶν ἀποστόλων ἐν Χριστῷ λαλούντων καὶ πνεῦμα ἅγιον ἐχόντων, ὃ δέδωκεν ὁ κύριος, πολλοὶ ψευδαπόστολοι προεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ διαβόλου ὑποκρινόμενοι τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν· ἀναγκαῖον ἔχειν ἐκεῖνο τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὃ ὠνόμασται διάκρισις πνευμάτων, ἵνα ἐπιστήμην ἔχωμεν δοκιμάζειν τὰ πνεύματα, ὥστε τῷ μὲν πιστεῦειν, τῷ δὲ ἀνθίστασθαι. (Cr 129, 31 -130, 10 Ma 224)

66.10 Ἐγένοντο γὰρ τινες, οἳ ἔλεγον 66 ἐν φαντασίᾳ ἀνθρώπου ἐξ οὐρανοῦ κατεληλυθέναι τὸν κύριον, ὧν ἐπεβεβαίωσαν τὰς δόξας οἱ Μανιχαῖοι. (Cr 130, 23-25 Ma 224) Ἐννοήσας τό· “ζῶ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς” διὰ τοῦ παραδέξασθαι Χριστὸν Ἰησοῦν ζῶντα ἐν ἐμοί, διὰ τοῦ τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέρειν ὁμολογῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα οὐκ ἐκεῖνη μόνῃ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ. (Cr 131, 4-9 Ma 224f) 67 Χαρακτηριστικὸν λέγει τοῦ ἀντιχρίστου, οὗ ἀκηκόαμεν, ὅτι ἔρχεται, ἤδη δὲ ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶ, τὸ διὰ ψευδοπροφητῶν καὶ πνευμάτων λύειν τὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ μὴ ὁμολογεῖν αὐτὸν ἐν

σαρκί ἔλληλυθέναι· τοῦ λέγειν καὶ νῦν πραγματικῶς ἀκουστέον· πολλοὶ γὰρ γλώσση μόνη λέγουσιν. (Cr 130, 10-15 Ma 224 u. 225) Ὡσπερ ἔγκλημα καὶ ψόγον φέρει τῷ μὴ αἴρουμένῳ τὸ αἰρετὸν καὶ μὴ φιλοῦντι τὸ φιλητόν, οὕτως 68 ἔπαινον περιποιεῖ ὁ γράφων τοῖς ἀγαπῶσι τοὺς ἀξίους τοῦ ἀγαπᾶσθαι τὸ εἶναι ἀγαπητούς· τότε δὲ τοῦτο ὑπαχθῆναι δυνατόν ἢ ὅτε αἶρει ὁ σωτὴρ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἵνα ἀναδειχθῇ ὁ ἄνθρωπος, οἷος ὑπὸ θεοῦ γέγονε καθ' ὁμοίωσιν καὶ εἰκόνα ἀποδειχθεὶς τοῦ πεπονηκότος; οὕτω γὰρ καὶ φανερωθεὶς ὁ ἄνθρωπος εὐθύς ὢν ἀγαπητὸς καὶ ἄξιος τοῦ ἀγαπᾶσθαι τυγχάνει· ἐπεὶ τοίνυν ὁ ἀποσταλεὶς σωτὴρ τῷ κόσμῳ ἀγάπη τῇ πρὸς τὰ ἑαυτοῦ ποιήματα τοῦ πατρὸς ἦλθεν ἐπὶ ἀναδείξει τοῦ κάλλους τῶν κατ' εἰκόνα θεοῦ γεγονότων, οἱ ταύτης τῆς δωρεᾶς τυχόντες ἀγαπητοὶ ὑπάρχουσιν, ὅθεν ἀλλήλως ἀγαπῶσιν· ἔχει γὰρ ἕκαστος καὶ τὸ ἀγαπητὸς καὶ τὸ ἀγαπητικὸς εἶναι ἐντολὴν ἔχων τοῦ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον. (Cr 132, 28133, 8 Ma 226)

69.10 Εἰ ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶ καὶ ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, τίς ἂν εἶη ὁ ἐξ αὐτοῦ προερχόμενος ἢ αὐτὸς ὁ λόγος; ἔάν τις τοίνυν ἔχη τὴν ἀγάπην, Χριστὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ· ἦγουν ὁ εἰπὼν· “ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν”, οὗτος πάλιν οἶδεν ἀγάπην ἐκ θεοῦ, ἦντινα οὐκ ἄλλην εἶναι νομιστέον ἢ τὸν μονογενῆ, ὡσπερ θεὸν ἐκ θεοῦ, οὕτως καὶ ἀγάπην ἐξ ἀγάπης ὄντα. (Cr 129, 26-31 Ma 225f) 73 Οἱ ἐκ θεοῦ γεννώμενοι ἐκ τοῦ κατορθοῦν κατ' ἀρετὴν τυγχάνουσιν οὗτοι καὶ τέκνα θεοῦ καὶ φίλοι καθάπερ καὶ Ἀβραάμ. (Cr 138, 18-19) Ἦδει τοῦτο ὁ γεννώμενος ἐκ τοῦ θεοῦ πιστεύσας, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, οὐ ψιλὴν συγκατάθεσιν ἔχων περὶ τῆς τοῦ Χρι 74 στοῦ διαλήψεως γεννᾶται ἐκ θεοῦ, ἀλλ' ἐκείνην τὴν πίστιν, ἣ κατ' ἀρετὴν ἔργα συνέζευκται· ἦν καὶ ὁ Ἀβραάμ ἔχων λελόγισται δικαιοσύνην ἔχειν· κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον ἐκδεκτέον τό· “ἄνδρα πιστὸν ἔργον εὐρεῖν”· σπάνιον γὰρ ὁ τοιοῦτος τὴν εὐρεσιν ἔχει πολλῶν ὄντων τῶν ἄνευ ἔργων σπουδαίων νεκρὰν πίστιν ἐχόντων, ἦτις οὐδὲ ὄλως πίστις ὑπάρχει· ὁ οὕτως πιστεύσας ὡς γεννηθῆναι ἐκ θεοῦ ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ἣ φησιν ὁ σωτὴρ· “ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον”· εἰ δὴ γεννᾶται τις ἐκ θεοῦ κατορθῶν τὰ εἰρημένα, ἀποδοχῆς ἄξιον ὄντα ἀγαπᾶν δεῖ καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν γεννήσαντα αὐτόν. (Cr 138, 22-33 Ma 228)

75 Τὴν ὑπόστασιν καί, ἴν' οὕτω φράσω, ὕλην ἣς ἔχειν δεῖ πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπης, τὴν τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν εἶναι φησιν· αἵτινες ἀναφέρουσι πρὸς τὸν θεὸν τὸν κατ' αὐτὰς ἐνεργοῦντα· ὅθεν οὐ κατωφερεῖς οὐδὲ βαρεῖαι τυγχάνουσιν. (Cr 139, 3-6 Ma 228) Εἰ δέ τις προσελθὼν αὐταῖς μὴ ὄν δεῖ τρόπον λέγοι αὐτὰς βαρείας, τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν ἠτιάσατο· φίλον γὰρ τοῖς ἄγαν ἀποβάλλουσιν ἰσχὺν βαρέα νομίζεσθαι καὶ τὰ πάνυ ἐλαφρὰ καὶ κοῦφα· ὅθεν οὐκ ἔγραψεν· “αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ ἐλαφραὶ”, ἀλλά· “βαρεῖαι οὐκ εἰσὶ” μόνου καὶ παντὸς ἀντιλαμβανομένου τοῦ ἀνωφεροῦς αὐτῶν τοῦ δικαίως τὸ δίκαιον διώκοντος πείρα γνόντος, ὅτι ὁ Χριστοῦ ζυγὸς ἐλαφρὸς ἐστὶ χρηστότητα πολλὴν ἔχων· ὁ οὕτω διατεθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ γεννᾶται καὶ τούτου τυχὼν καταφρονεῖ τῆς ἐνύλου ζωῆς καὶ τῶν τοῦ κόσμου 76 ἡδέων· καὶ ταύτη νικᾷ τὸν κόσμον μεταβάς ἀπ' αὐτοῦ εἰς ὑπερκόσμιον πολιτείαν· ὑπάρξει τὸ οὕτως προκόψαι τῇ πίστει ἐνεργεῖ καὶ εἰς δικαιοσύνην λελογισμένην· ἦν καὶ δεικνὺς ὡς ὑφεστηκυῖαν καὶ μένουσαν εἶπεν· “αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον”· ἦν ἔχομεν πίστιν οἱ προσηκάμενοι τὸν Ἰησοῦν εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. (Cr 139, 6-20 Ma 228f) Οἱ πείρα τεχνικῆ μαθόντες, πῶς ἐστὶν ἕκαστα κατορθοῦν τῶν σπουδαζομένων καλῶν, εὐέλπιδες γίνονται πρὸς τὸ καὶ ἄλλοτε ταῦτα ἀνύσαι· ἐπεὶ οὖν καὶ οἱ ἱεροὶ ἀπόστολοι καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης οὗ 77 τος αὐτοῖς ἔργοις ἔγνωσαν, ὡς πολλάκις αἰτησάμενοι θεὸν τὸ αὐτοῖς φίλον καὶ θελητὸν ἐσχίκασι, θαρροῦσιν, ὅτι ἐκάστοτε οὕτως αἰτούμενοι τεύξονται τῶν ποθουμένων ἐπινεύοντος τοῦ θεοῦ. (Cr 141, 33-142, 6) Ἐκ τούτων δειχθήσεται τὰ ζητούμενα ὑπό τινων, πῶς

ἀληθὲς εἶη· “ὁ αἰτῶν λαμβάνει” τῆς καθόλου προτάσεως οὐ πάντας ἀπαξαπλῶς τοὺς καὶ τὰ αὐτὰ μὴ συμφέροντα αἰτουμένους, ἀλλὰ τοὺς κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ περιεχούσης· ἐγγίνεται ἡ τοιαύτη παρρησία τῷ ἀκατάγνωστον βίον ἔχοντι· σπάνιος δὲ ὁ τοιοῦτος· “τίς γὰρ καυχῆσεται ἀγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν;” ὀλίγοι γὰρ οἱ οὕτως ἐν ἀρετῇ ὄντες ὡς εἶπεῖν· “ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω μου κύριος· διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου”, ἐπειδὴ ἀδικίαν οὐκ ἐθεώρουν· ἀπεισιώπησε δὲ αὐτὸ φόβῳ τοῦ μὴ περὶ αὐτοῦ νομισθῆναι κατὰ τὸν εἰπόντα· “οὐδὲν ἐμαυτῷ σύνοιδα· ἀλλ’ οὐκ ἐν τούτῳ 78 δεδικαίωμα”· λέψη εἰς τὰ προκείμενα καὶ τό· “ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκη ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν”. (Cr 142, 6-17) Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην ἔχει τὸ ἐκ θεοῦ εἶναι, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ἅμα δὲ τὸ ἀμαρτάνειν καὶ ποιεῖν δικαιοσύνην ἀδύνατον, φανερόν ἄρα, ὅτι οὕτω διακείμενος καὶ ἐνεργῶν δίκαιός ἐστι καὶ οὐχ ἀμαρτάνει· εἶτα ἀσφαλιζόμενος, ὡς προαιρετικός καὶ οὐ φύσει υἱός ἐστι θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ἀρμοδίως ἐπήγαγε τό· “ἀλλὰ τηρεῖ ἑαυτὸν καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ”· εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι τηρεῖ ἑαυτόν, οὐκ ἐκ κατασκευῆς, ἀλλ’ ἐκ προσοχῆς ἔχει τὸ μὴ ἀμαρτάνειν· τηρῶν δὲ τις ἑαυτόν τί καὶ εὐχεται θεόθεν φυλαχθῆναι; ἵνα 79 ἄψαυτος πάντῃ μείνῃ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. (Cr 143, 26-144, 2 Ma 231) Διὰ πολλῶν μαθόντες τοὺς φαύλους ἀνθρώπους δηλουμένους τῇ κόσμου φωνῇ οὐ δεισιδαιμονοῦμεν κατὰ τοὺς αἰρετικούς, μὴ πως ἡ τοῦ θεοῦ κτίσις κόσμος οὕσα ἐν τῷ πονηρῷ ἴδρυται· ἡ κόσμος φωνὴ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων κεῖται, ὡς προεῖπον, καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν εὐαγγελίοις· γράφει γὰρ ὁ Ἰωάννης· “μὴ θαυμάζετε, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος”· φανερός ἐστι παντὶ νοῦν ἔχοντι κόσμον μισοῦντα τοὺς ἀγίους τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους σημαίνων· καὶ προσέτι· “αὐτοὶ ἐκ τοῦ 80 κόσμου εἰσὶ καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει”· ἀκούοντα γὰρ κόσμον τῶν ἀπατηλῶς λαλούντων οὐ τὴν κτίσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους σημαίνει. (Cr 144, 13-22 Ma 231)

81 Ἦν δέδωκε διάνοιαν, καθ’ ἣν γινώσκειται ὁ ἀληθινὸς ἐλθὼν υἱὸς τοῦ θεοῦ ἡ αὐτὴ ἐστὶ τῷ· “ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν”· ὁ ταύτην τὴν διάνοιαν καὶ τοῦτον τὸν νοῦν ἔχων γινώσκει τὸν κατ’ οὐσίαν ἀληθινὸν καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ 82 ἐνούμενος πρὸς αὐτὸν πραγματικῶς νόησιν αὐτοῦ ἔχων. (Cr 144, 29-145, 1) Πῶς δὲ δι’ ὅλης τῆς ἐπιστολῆς τελειότητα μαρτυρήσας τούτοις, οἷς γράφει, νῦν προτρέπει ἑαυτοὺς τηρεῖν ἀπὸ τῶν εἰδῶλων; λέγομεν οὖν· ἐπεὶ ὅλη ἐκκλησία ἐγράφη, 83 εἰκὸς δὲ ἦν ἐν τοιαύτῃ συνόδῳ ἄρτι ἀφισταμένους τῆς εἰδωλολατρίας εἶναι, ἐκείνων οὖν ἔνεκα τὴν λέξιν ἐχάραξεν. (Cr 145, 1-6 Ma 232) Συμφωνεῖ τὸ προκείμενον τῷ λεχθέντι ἐν τῇ ᾠδῇ ἐπιστολῇ οὕτως ἔχοντι· “καὶ οἶδαμεν, ὅτι ὁ ἀγα 84 πῶν τὸν θεὸν τὰς ἐντολάς τηρεῖ”· καὶ ὁ κύριος· “ἐὰν τις ἀγαπᾷ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει”· ταύτῃ τὸ περιπατεῖν κατὰ τὰς ἐντολάς τῷ τηρεῖν αὐτάς· ἐπεὶ γὰρ πρακτικαὶ αἱ ἀρεταὶ αἱ κατὰ τὰς ἐντολάς ἐνεργούμεναι, περιπατεῖ κατ’ αὐτάς ὁ μὴ ἔξω αὐτῶν γενόμενος· ἐν τούτῳ δὲ ταύτῃ τὸ τηρεῖσθαι αὐτάς· ὅθεν ὁ παυσάμενος τοῦ κατ’ ἀρετὴν ἐνεργεῖν οὐδὲ τηρεῖ ἔτι τὰς ἐντολάς οὔτε περιπατεῖ ἔτι κατ’ αὐτάς· ὁ γὰρ κατ’ ἀρετὴν προκόπτων κατὰ τὰς ἐντολάς βαδίζει τοῦ περιπατεῖν προκοπὴν δηλοῦντος, τοῦ τελειωθέντος μετὰ τὸ περιπεπατηκέναι κατὰ τὰς ἐντολάς τηροῦντος αὐτάς· τούτῳ συνάδει τὸ μετ’ αἰνιγμοῦ λεχθέν, ὡς ὁ Ἀδὰμ τέθειται ἐν τῷ παραδείσῳ ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν αὐτὸν τοῦ ἐργάζεσθαι τὴν κατ’ ἐνέργειαν δηλοῦντος προκοπὴν, τοῦ δὲ φυλάττειν τὴν ἐν τῇ τελειώσει παραμονήν. (Cr 147, 21- 33 Ma 232f)

85 Μένει ἐν τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ ὁ κατ’ αὐτὴν φρονῶν καὶ πράττων, ἀπάγει δὲ ἑαυτὸν ἀπ’ αὐτῆς ὁ ἐναντίως αὐτῆς ἐνεργῶν καὶ δοξάζων· εἶτα ἐπεὶ διὰ πρακτικοῦ καὶ θεωρητικοῦ γίνεται τινος ὁ θεὸς ὁ τῶν ὅλων κτίστης ὡς τοῦ Ἀβραάμ

εἰπὼν αὐτῷ· “ἐγὼ θεὸς σός”, ὁ ἔξω τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς τηρήσεως τῶν Χριστοῦ ἐντολῶν ἄθεός ἐστιν ἑαυτὸν ἀποσχοινίσας τοῦ ἔχειν θεόν, ἀθέου δὲ ὄντος τοῦ ἀπαγαγόντος ἑαυτὸν τῆς θείας παιδεύσεως τῷ εἰρημένῳ τρόπῳ· ὁ μένων ἐν αὐτῇ πατέρα καὶ υἱὸν ἔχει· ἐν τῷ γὰρ τηροῦντι τὸν λόγον αὐτοῦ εἶπεν ὁ υἱὸς ἐλεύσεσθαι ἅμα τῷ πατρὶ ἐπὶ τῷ μείναι παρ' αὐτῷ γενομένῳ ἀγίῳ ναῶ οἰκοδομηθέντι ἐκ τηρήσεως τῶν θείων ἐντολῶν· διττοῦ ὄντος τοῦ ἔχειν θεὸν τὸ μὲν ἕτερον κοινὸν πάντων τῶν κτισμάτων ταῦτὸν σημαῖνον τῷ ἔχειν κτίστην, τὸ δὲ ἕτερον λοιπὸν μόνων τῶν διὰ καλοκαγαθίας θεραπευόντων αὐτόν, καθὸ σημαίνονμενον θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ συνόλως τῶν Ἑβραίων εἴρηται· ἐπίστησον καὶ τοῖς οὕτω λεχθησομένοις· “ὁ ἔχων τὸν υἱόν”, φησί, “καὶ τὸν 86 πατέρα ἔχει” καὶ ἔμπαλιν, ὡς πείθεσθαι ἐκ τούτου τῆς θεότητος τὸ ὁμοούσιον· ἐπεὶ γὰρ ὁ πατὴρ ἐν υἱῷ, ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει καὶ τὸν πατέρα· ἀλλὰ καὶ πάλιν καὶ ἀντιστρέφει· ὁ ἔχων τὸν πατέρα ἔχει καὶ τὸν υἱὸν ὄντα ἐν τῷ πατρὶ· εἴ τις ἐνίστασθαι βουλόμενος λέγοι· καὶ ὁ τοὺς μαθητὰς ἔχων ἔχει τὸν υἱὸν καὶ ὁ τὸν υἱὸν τὸν πατέρα κατὰ τό· “ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με” οὐχ ὃν δεῖ τρόπον ἐνιστάμενος· περὶ γὰρ διδασκαλίας εἴρηται ταῦτα· ἐπεὶ περὶ ὁ δεξάμενος τοὺς ἀποστόλους συγκαταθέσει τῇ πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἐδέξατο δι' αὐτῶν υἱὸν καὶ πατέρα διδάσκοντας· καὶ ἑτέρως· ἐπεὶ καὶ ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ ἔχει τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἔμενον δὲ οἱ ἀπόστολοι ἐν τῇ διδαχῇ ὡς καὶ κηρύττειν αὐτήν, ὁ δεξάμενος αὐτοὺς ὄντας ναὸν θεοῦ δι' αὐτοῦ τοῦ δέχεσθαι αὐτοὺς ἔχει τὸν ἐν αὐτοῖς υἱὸν καὶ πατέρα. (Cr 150, 14-151, 9)

87 Μηδεμιᾶς κοινωνίας οὔσης φωτὶ πρὸς σκότος ἢ συμφωνίας Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ ὁ ἀγαθοποιῶν πρακτικῶς καὶ θεωρητικῶς θεὸν τὸν Χριστὸν ἔχων ὑπάρχοντα φῶς ἀληθινὸν πόρρω τοῦ σκότους καὶ τοῦ Βελίαρ ἐστίν· ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ ἐναντίον τῷ ἀγαθοποιεῖν τὸ ποιεῖν τὸ κακόν, ὁ κακοποιὸς δι' αὐτοῦ τοῦ οὕτως ἐνεργεῖν ἐκ τοῦ Βελίαρ καὶ τοῦ σκότους ὧν οὐχ ἐώρακε τὸν θεὸν οὐδὲ κατὰ πόσον γνῶσιν αὐτοῦ ἔχων· “πᾶς γὰρ ὁ ἀμαρτάνων οὐχ ἐώρακε τὸν θεὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν”· ἐπεὶ δὲ τὸ ὄραν σῶμα ἢ μὴ ὄραν τῷ χρᾶσθαι ὄψει καὶ μὴ χρᾶσθαι γνωρίζεται ὀρωμένου τοῦ αἰσθητοῦ καὶ τῷ κακοποιοῦντι, ἐὰν ὄψιν ἔχη, μὴ βλεπομένου δὲ τῷ στερουμένῳ ὄψεως, κἂν ἀγαθοποιὸς ᾖ, ἀναντιρρήτως οἷς ἅμα δείκνυται, εἴγε ἀγαθοποιοῦντι διὰ τὸ καθαρὰν καρδίαν ἔχειν δρᾶται, κἂν ὄψεως 88 λείπηται, οὐχ ὀρώμενος τῷ κακοποιοῦντι, κἂν ὀξυωπέστατος ᾖ. Παρίσταται τὰ ἐναντία εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ἀσυνύπαρκτα, τὸ ἀγαθοποιεῖν φημι καὶ κακοποιεῖν, καὶ ἐκ τοῦ· “ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν” καὶ τῶν παραπλησιῶς γεγραμμένων. (Cr 151, 20-152, 3 Ma 233f) Τῇ θείᾳ διδασκαλίᾳ κολακείᾳ σὺν γοητείᾳ χρησάμενοί τινες ἀσεβεῖς ἄνθρωποι παρεισέδυσαν διὰ τοῦ ὑποκρίνεσθαι αὐτήν προγεγραμμένοι τουτέστι προεγνωσμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ὃ παρ' ἑαυτοῖς ἐκρίθησαν παραδοθέντες ἀδοκίμῳ νῶ· οὗτοι δι' ὑπερβάλλουσαν ἀσέβειαν ἀκόλαστοί τινες ὄντες τὴν τοῦ 89 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χάριν εἰς ἀσέλγειαν μετέθηκαν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ λαγνεύειν ἀρνούμενοι τὸν μόνον δεσπότην Ἰησοῦν Χριστὸν κύριον τῶν κληθέντων διὰ τοῦ εὐαγγελίου· εἶτα ἵνα ἀποστρέψῃ τοὺς πιστοὺς τῶν τοιούτων πονηρῶν καὶ ἀσεβῶν, δείκνυσιν, ὡς οἷόν τέ ἐστὶ τὸ μέγεθος οὗ ἠρνήσαντο δεσπότην, δηλώσας, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἐξαγαγὼν τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου, ὡς καὶ σωτηρίαν αὐτοῖς ὀρέξαι· ἀλλ' ἐπεὶ τρεπτοὶ καὶ παλίμβολοι ἐτύγχανόν τινες αὐτῶν φέροντες ἔτι ἦν ἔσχον ἐν Αἰγύπτῳ βλάβην, ἀπώλεσεν αὐτοὺς ἀπιστήσαντας ἐν τῇ ἐρήμῳ καίτοι σωθέντας διὰ πίστεως ἐξ Αἰγύπτου· μήποτε οὖν οὗτοί εἰσιν οἱ τῆς θείας διδασκαλίας ὑποκριταὶ οἱ προιστάμενοι τῆς αἰρέσεως τῶν Νικολαϊτῶν οὐδὲν εἶδος ἀκολασίας παρορώντων. (Cr 157, 12-28 Ma 235)

90 Αἰσχρὰ γὰρ καὶ λίαν αἰσχρὰ ἐπιτελοῦσι δῆθεν μυστικῶς καὶ οἱ ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου· πρὸς τούτοις καὶ οἱ ἀπὸ Μαρκίωνος καὶ Οὐαλεντίνου καὶ Σηθιανοί. (Cr 157, 28-31 Ma 235) Καὶ ἐπεὶ προφάσει θρησκείας πράττουσι τὰ αἰσχρά, εἰς ἀσελγείαν μετατιθέναι αὐτούς εἶπε τὴν χάριν τοῦ κυρίου, δι' ἧς ἀσελγείας καὶ τῶν ἔργων αὐτῆς ἀρνοῦνται τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. (Cr 157, 31158, 3 Ma 235) Εἴρηται γοῦν πρὸ τούτων περὶ αὐτοῦ, ὡς εἶη ἀληθινὸς θεὸς οὗτος ὁ μόνος δεσπότης καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἀναγαγὼν τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως· ἔπεται μὴ ἕτερον εἶναι θεὸν τὸν Μωσέως· οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἄλλος παρὰ τὴν 91 τριάδα· ὅθεν αὐτῶ διακονῶν φαίνεται Μωσῆς κατὰ τό· “ἐκεῖνος περὶ ἐμοῦ ἔγραψε”· καὶ τό· “ὃν ἔγραψε Μωσῆς, εὐρήκαμεν Ἰησοῦν”· διὸ καὶ προθεωρήσας πνευματικῶς τὸν σταυρὸν μέγιστον πλοῦτον ἔχειν ἠγήσατο τὸν ὄνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ οὐχ ἑτέρως τοῦ λέγοντος· “ἐμοὶ εἶη καυχᾶσθαι ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ”. (Cr 158, 4-13) Τὸ μὲν οὖν προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα φησὶ ἀντὶ τοῦ προεγνωσμένοι. (Ma 235) Τουτέστι προεγνωσμένοι, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἰούδαν προεγράφη. (Cr 154, 23f)

95 Νεφέλας οὖν ἀνύδρους ἐκάλεσε διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸν ἀρδεύοντα ταῖς φιλοθείαις ψυχαῖς τοῦ πνεύματος λόγον τὸν γινόμενον αὐταῖς πηγὴν ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. (Ma 242) Τοῦτό φησι, ἐπειδὴ πάλιν οἱ δίκαιοι προσποιούμενοι ἐλαίαις ἑαυτοὺς εὐσκίοις καὶ μὴν καὶ ἀμπέλοις καρποφόροις παρέβαλον· λέγει οὖν, ὡς ἄκαρποι τινὲς εἰσι καὶ φθινοπωρινοί, τουτέστι καὶ φύλλων καὶ καρπῶν ἔρημοι. (Cr 166, 20-24Ma 242) Βίω ἀσελγεῖ καὶ ἀσεβεία θανατώσαντες τὴν ψυχὴν καὶ δόγμασι πονηροῖς· ἢ οὕτως· ἐπειδὴ πρὸ τῆς πίστεως ἐτεθνήκεσαν ἀσεβεία, εἶτα προσελθόντες τῷ εὐαγγελίῳ ἔζησαν, πάλιν δὲ ἀσεβεία καὶ ἡδονῇ ἐκδόντες ἑαυτοὺς τεθνήκασι· ταῦτη τοι τεθνηκέναι δις αὐτοὺς φησι. (Cr 166, 29-167, 2 Ma 242f) 96.10 Εἰ καὶ μιμούμενοι τὸν ἑαυτῶν ἀρχηγὸν Σατανᾶν κατασχηματιζόμενον εἰς ἄγγελον φωτὸς καὶ αὐτοὶ μετασχηματίζεσθαι θέλουσιν εἰς διδασκάλους ἀληθείας, περὶ ὧν εἴρηται· “ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες”· ἀλλ' οὖν πλανῶντές εἰσι παραχαράττοντες τὴν ἀλήθειαν ἀσελγείαις δυσφημιῶν καὶ ὑστερον γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ σκότῳ, ὅπερ ἐστὶ τὸ σκότος ἐξώτερον, κολασθήσονται, ὅπερ ἠτοίμασται τῷ Σατανᾶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. (Cr 167, 18-25 Ma 242)